

Ugonjwa wa seli mundu

Ugonjwa wa seli mundu ni nini?

Ugonjwa wa seli mundu ni ugonjwa wa damu unaoathiri uzalishaji wa himoglobini. Himoglobini ni protini katika damu ambayo hubeba oksijeni kuzunguka miili yetu.

Ugonjwa wa seli mundu hupitishwa kutoka kwa mzazi hadi kwa mtoto katika jeni. Jeni hubeba taarifa kuhusu sifa za binadamu kama vile rangi ya macho, rangi ya nywele na himoglobini.

Ugonjwa wa seli mundu unarithiwa.

Ugonjwa wa seli mundu hauambukizi.

Ugonjwa wa seli mundu hauambukizwi na vijidudu.

Wakati mwingine mabadiliko hutokea kwa jeni, na kusababisha hali za matibabu. Mabadiliko hayo hutokea kwa jeni za globini za beta (β) katika ugonjwa wa seli mundu:

- Kwa kawaida mtu hurithi jeni mbili za globini za beta kwa ajili ya utengenezaji wa protini ya beta globini katika himoglobini.
- Mtu anaweza kuwa na mabadiliko (mutation) katika mojawapo ya jeni zake mbili za globini. Mtu huyu anaitwa mbeba seli mundu na ni **mzima wa afya**.
- Wabebaji wanaweza kuwa katika hatari ya kuwa na mtoto aliyeathiriwa na ugonjwa wa seli mundu ikiwa mwenzi wao pia ni mbeba seli mundu.
- Wakati mtu ana mabadiliko ya mundu (mutation) katika mojawapo ya jeni zao za β globini, na ana babiliko fulani katika jeni yake nyingine ya β globin anaweza kuwa na hali inayoitwa ugonjwa wa seli mundu.

Matibabu

Wale walio na ugonjwa wa seli mundu wanahitaji usimamizi wa mara kwa mara wa matibabu ili kuzuia na kudhibiti matatizo ya muda mfupi na mrefu.

Afya ya wabebaji wa seli mundu

Mbeba anaweza kutarajia kuwa na afya. Ni muhimu kwamba daktari wake ajue yeye ni mbeba ili aweze kutofautisha anemia yoyote kutoka kwa upungufu wa damu unaosababishwa na viwango vya chini vya chuma.

Beta thalassemia na uzazi wa mpango

Jeni za ugonjwa wa seli mundu ni kawaida kwa watu wa asili za Afrika, Mashariki ya Kati, Ulaya ya Kusini, India, Pakistani na Karibiani.

Wanandoa wanaopanga uzazi, au wapo hatua ya mapema katika ujauzito, wanapaswa kupimwa damu ili kubaini kama wao ni wabebaji au la, ikiwa asili ya mojawapo ya familia zao ni mojawapo ya maeneo yaliyoorodheshwa hapo juu; au ikiwa wana historia ya familia ya ugonjwa wowote wa damu au anemia. Kipimo hiki kinahitajika ili kubaini ikiwa kuna hatari yoyote ya kuwa na mtoto aliyeathiriwa na ugonjwa wa kijeni ya damu. Wale walio katika hatari ya kuwa na mtoto aliyeathiriwa wana chaguzi. Hali hizi zinaweza kutambuliwa mapema katika wiki ya 12 ya ujauzito. Uondoaji wa ujauzito unaweza kuzingatiwa, ikiwa unafaa. Watu wanaweza kuasili mtoto au kufikiria mbinu za kusaidiwa uzazi (kama vile utambuzi wa kijeni kabla ya upandikizaji, matumizi ya mayai ya wafadhili au manii ya wafadhili). Wengine wanaweza kuchagua kuchukua bahati ya kuwa na mtoto aliyeathiriwa. Chaguzi hizi zote zinaweza kujadiliwa na Mshauri wa Jenetiki.

Upimaji unaweza kupangwa na daktari wa eneo lako au kwa kuwasiliana na hospitali zilizoorodheshwa mwishoni mwa kijitabu hiki.

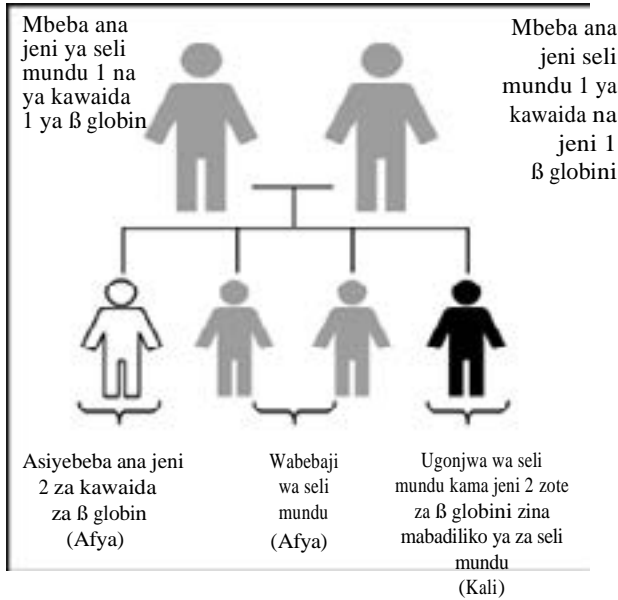
Taarifa muhimu kwa familia yako

Ikiwa wewe ni mbeba wa jeni ya HbS (mabadiliko ya mundu), washiriki wengine wa familia yako wanaweza pia kuwa wabebaji na wako katika hatari ya kupata watoto walio na hali baya ya damu. Inapendekezwa kwamba wanafamilia wengine **na** wenzi wao wapimwe hali zao za kuwa wabebaji **kabla ya** kupata watoto wao wenyewe.

Uwezekano wa kupata mtoto aliyethiriwa na ugonjwa wa seli mundu

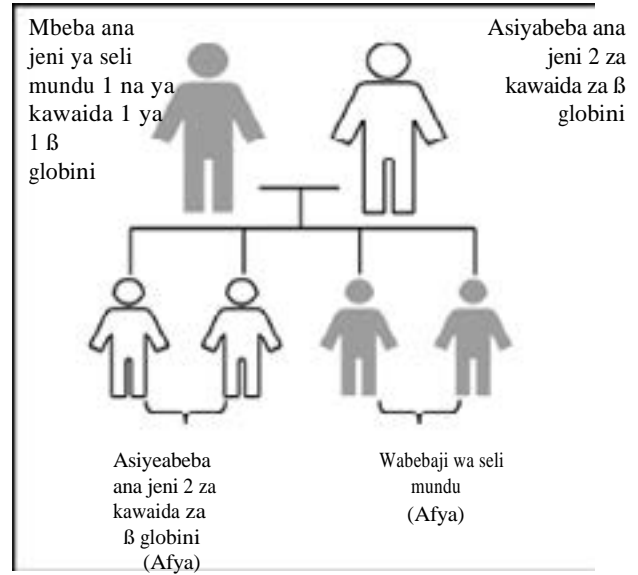
Kielelezo 1:

Wazazi wote wawili ni wabebaji wa β thalassaemia

Kielelezo 2:

Mzazi mmoja tu ndiye mbeba seli mundu

Kwa **kila** ujauzito, wanandoa hawa wana:

- Nafasi 1 kati ya 4 ya kupata mtoto aliye na jeni 2 za kawaida za β globini.
- Nafasi 2 kati ya 4 za kuwa mbeba seli mundu.
- Nafasi 2 kati ya nafasi 4 za kuwa mwenye ugonjwa wa seli mundu

Kwa **kila** ujauzito, wanandoa hawa wana:

- Nafasi 2 kati ya 4 ya kupata mtoto aliye na jeni 2 za kawaida za β globini.
- Nafasi 2 kati ya 4 za kuwa mbeba wa seli mundu.

Thalassaemia and Sickle Cell Australia
Unifying Support and Genetics

Thalassaemia and Sickle Cell Australia
Moorleigh Community Village
92-94 Bignell Road
VIC, 3165, Australia

Simu : +61 3 7015 5637
Barua pepe:
info@tasca.org.au

Karatasi hii ya ukweli imetafsiriwa katika idadi ya lugha tofauti na zinapatikana kwa kupakuliwa kwenye www.tasca.org.au

© Thalassaemia and Sickle Cell Australia 2023